

ISSN 2617-9660

DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-5\(17\)](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-5(17))

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР СУДОВОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ

ЕКСПЕРТ: ПАРАДИГМИ ЮРИДИЧНИХ НАУК І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

EXPERT: PARADIGM OF LAW
AND PUBLIC ADMINISTRATION

№ 5 (17) – жовтень 2021

Електронне наукове видання
підготовлене у науковому партнерстві
із Всеукраїнською Асамблеєю
докторів наук з державного управління

Київ
Видавництво Ліра-К
2021

Редакція

Головний редактор

Романенко Євген Олександрович,
доктор наук з державного управління, професор,
Проректор з наукової роботи Національного
авіаційного університету, Президент Асамблеї
докторів наук з державного управління України,
Академік Міжнародної Кадрової Академії,
Академії наук вищої школи та Української
Технологічної Академії, Почесний доктор На-
ціонального інституту економічних досліджень
Грузії, Заслужений юрист України. Заступники
головного редактора:

Федоренко Владислав Леонідович,
доктор юридичних наук, професор,
DrHb-доктор хабілітований наук правничих,
заслужений юрист України
Кислий Анатолій Михайлович,
доктор юридичних наук, професор
Жукова Ірина Віталіївна,
кандидат наук з державного управління,
доцент

Видається з листопада 2018 року
Періодичність: 6 разів на рік + спецвипуск
Друкується за рішенням Вченої ради
Науково-дослідного центру судової експертизи
з питань інтелектуальної власності
Міністерства юстиції України
(Протокол №02/2021 від 29.10.2021)

Згідно Наказу Міністерства освіти і науки
України від 28.12.2019 № 1643 (Додаток 4)
журналу присвоєно категорію "Б"
в галузях юридичних наук та державного
управління

Видання включено до Google Scholar, а, також,
до міжнародних наукометричних баз: Turkish
Education Index (Турція), Polish Scholarly
Bibliography (Польща), Eurasian Scientific Journal
Index, ResearchBib.

Відповідальність за зміст, достовірність фактів,
цитат, цифр несуть автори матеріалів. Редакція
залишає за собою право на незначне редагування
і скорочення (зі збереженням авторського
стилю та головних висновків). Редакція не
завжди поділяє думки авторів та не несе
відповідальність за надану ними інформацію.
Матеріали подано в авторській редакції.
Передрук – тільки з дозволу редакції.

Адреса редакційної колегії: бульвар Л. Українки,
26, офіс 501, м. Київ, 01133,
e-mail: irina_pravo@ukr.net, <https://intellect.org.ua/>

Адреса видавництва:
«Видавництво Ліра-К»
Свідцтво № 3981, серія ДК.
03142, м. Київ, вул. В. Стуса, 22/1
тел./факс (044) 247-93-37; 228-81-12
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net

Editorial

Editorial in Chief

Romanenko Yevgen Oleksandrovych,
Doctor of Science in Public Administration,
Professor, Vice-Rector for Research at the National
Aviation University, President of the Assembly of
Doctors of Science in Public Administration
of Ukraine, Academician of International
Personnel Academy, Academy of Higher Schools
and Ukrainian Technological Academy, Honorary
Doctor of Economics and National Studies
of Ukraine

Honored Lawyer of Ukraine Deputy Editors:
Fedorenko Vladislav Leonidovich,
Doctor of Law, Professor, DrHb-Doctor Habilitated
Law Sciences, Honored Lawyer
of Ukraine
Kislii Anatoliy Mikhailovich,
Doctor of Law, Professor
Iryna Vitaliivna Zhukova,
Candidate of Sciences in Public Administration,
Associate Professor

Published from november 2018
Pereodisity: 6 times on a year + one
Published according to the decision
of the Academic Council of the Research Center
for Forensic Examination on Intellectual
Property of the Ministry of Justice of Ukraine
(Protocol No 02/2021 from 29.10.2021)

According to the Order of the Ministry of
Education and Science of Ukraine dated December
28, 2019 № 1643 (Annex 4), to the magazine was
assigned category "B" in the fields of legal sciences
and public administration.

The publication is included in Google Scholar,
as well as in international scientific databases:
Turkish Education Index (Turkey), Polish Scholarly
Bibliography (Poland), Eurasian Scientific Journal
Index, ResearchBib.

The authors are responsible for the content,
accuracy of the facts, quotes, numbers. The editors
reserves the right for a little change and reduction
(with preservation of the author's style and main
conclusions). Editors can not share the world views
of the authors and are not responsible
for the information provided. Materials filed
in the author's edition.
Reprinting – with the editorial's permission strictly.

Address of the editorial board:
L. Ukrainka Boulevard, 26, office 501, Kyiv, 01133.,
e-mail: irina_pravo@ukr.net, <https://intellect.org.ua/>

Address of the editorial:
«Publishing Lira-K»
Certificate number 3981, series DK.
03142, Kyiv, street. V. Stusa, 22/1
tel / fax (044) 247-93-37; 228-81-12
Website: lira-k.com.ua, editorial: zv_lira@ukr.net

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : електронне
наукове видання : збірник. – 2021. – № 5 (17) – жовтень. – Київ : Видавництво Ліра-К,
2021. – 186 с.

Головний редактор:

Романенко Євген Олександрович – доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління», Академік Міжнародної Кадрової Академії, Академії наук вищої школи та Української Технологічної Академії, Почесний доктор Національного інституту економічних досліджень Грузії.

Заступники головного редактора:

Федоренко Владислав Леонідович – доктор юридичних наук, професор, DrHb-доктор хабілітований наук правничих (Польська академія наук), Заслужений юрист України, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України.

Кислий Анатолій Михайлович – доктор юридичних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Жукова Ірина Віталіївна – кандидат наук з державного управління, доцент, проректор з наукової роботи ПВНЗ Університет Новітніх Технологій, заступник директора з навчально-виховної роботи Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Члени редакційної колегії з державного управління:

1. **Акімова Людмила Миколаївна**, доктор наук з державного управління, професор, Заслужений працівник освіти України, професор кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування.

2. **Валух Андрій Миколайович**, доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державного управління документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування.

3. **Воротін Валерій Євгенович**, доктор наук з державного управління, професор, завідувач відділу комплексних проблем державотворення Інституту законодавства Верховної Ради України.

4. **Гурковський Володимир Ігорович**, доктор наук з державного управління, старший дослідник, Перший заступник директора ВГО «Центр дослідження проблем публічного управління».

5. **Кіслов Денис Васильович**, доктор наук з державного управління, доцент, академік Української академії наук, Академік Національної Академії наук вищої освіти України, професор кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом.

6. **Кринична Ірина Петрівна**, доктор наук з державного управління, професор.

7. **Міхальський Томаш**, доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету, Гданськ, Польща.

8. **Мотренко Тимофій Валентинович**, професор кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом,

доктор філософських наук, професор, Академік Національної академії педагогічних наук України.

9. **Новак-Каляєва Лариса Миколаївна**, доктор наук з державного управління, професор.

10. **Орлова Наталія Сергіївна**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Київського національного торговельно-економічного університету.

11. **Рябцев Геннадій Леонідович**, доктор наук з державного управління, кандидат технічних наук, професор, професор Києво-Могилянської школи врядування, головний науковий співробітник Національного інституту стратегічних досліджень, директор спеціальних проектів Науково-технічного центру «Псіхея», член Експертної ради Міністерства енергетики України, член Комітету з питань розвитку економічної конкуренції Торгово-промислової палати України, експерт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

12. **Стрельбицький Микола Павлович**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри національної безпеки Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого ПрАТ «Міжрегіональна Академія управління персоналом».

13. **Сурай Інна Геннадіївна**, доктор наук з державного управління, доцент.

14. **Тимошик Лілія Павлівна**, кандидат економічних наук, Вчений секретар Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України, судовий експерт, оцінювач.

15. **Хаджирадєва Світлана Костянтинівна**, доктор наук з державного управління, про-

фесор, заступник директора Української школи урядування – керівник Центру оцінювання кандидатів на зайняття посади державної служби.

16. Якимчук Аліна Юріївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інфор-

маційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування.

17. Яровой Тихон Сергійович, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Члени редакційної колегії з права:

18. Барабаш Юрій Григорович, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, проректор з навчальної роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

19. Батанов Олександр Васильович, доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу конституційного права та місцевого самоврядування Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України.

20. Берназюк Ян Олександрович, доктор юридичних наук (конституційне право; муніципальне право), професор кафедри конституційного та міжнародного права, Заслужений юрист України, професор кафедри Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського.

21. Вечорек Лешик, доктор хабілітований, доцент, завідувач кафедри кримінального права, кримінології та криміналістики Відділення права та соціальних наук Університету Яна Кохановського в м. Кельце (Польща).

22. Кайдашев Роман Петрович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого ПрАТ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”.

23. Кислий Анатолій Михайлович, доктор юридичних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого ПрАТ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”.

24. Коваленко Валентин Васильович, доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України.

25. Козаченко Олександр Іванович, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри управління безпекою, правоохоронної та антикорупційної діяльності Міжрегіональної Академії управління персоналом.

26. Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки.

27. Нестерович Володимир Федорович, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафе-

дри державно-правових дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка.

28. Ніколас Шмітт, кандидат наук, старший науковий співробітник Інституту федералізму Університету Фрібургу (Швейцарія).

29. Скрипнюк Олександр Васильович, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, Заслужений юрист України, Заступник директора Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України.

30. Сопілко Ірина Миколаївна доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету.

31. Спришак Каміль, доктор хабілітований з правових наук (DrHb), професор Факультету юридичних і суспільних наук Університету ім. Яна Кохановського в м. Кельце, Польща.

32. Стрельбицька Лілія Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Національної академії Служби безпеки України.

33. Титко Анна Василівна, кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ.

34. Яблонська-Бонса Йоланта, професор, доктор юридичних наук, керівник кафедри теорії, філософії та історії права Академії Леона Козьмінського в Варшаві, головний редактор часопису «Критика права» (Польща).

35. Янчук Артем Олександрович, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, радник Першого заступника Голови Верховної Ради України.

36. Яскренія Єжи, професор, доктор хабілітований (Dr Hab), декан Факультету юридичних і суспільних наук Університету ім. Яна Кохановського в м. Кельце, завідувач кафедри конституційного, європейського і міжнародного публічного права, Віце-президент Правління Польського Товариства конституційного права, Спікер Товариства Польських парламентаріїв, член Правління Європейського Товариства колишніх парламентаріїв Ради Європи (FP-AP) в Парижі (Польща).

Editor in Chief:

Romanenko Yevgen Oleksandrovych – Doctor of Science in Public Administration, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Vice-Rector for Research at the National Aviation University, President of the All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public Administration, Academician of the International Personnel Academy, Academy of Higher Education and Ukrainian Academy of Technology, Honorary Doctor National Institute for Economic Research of Georgia.

Deputy Editors:

Fedorenko Vladislav Leonidovich – Doctor of Law, Professor, Director of the Scientific Research Center of Forensic Examination from the questions of Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine.

Kisliy Anatoliy Mikhailovich – Doctor of Law, Professor, Director of the Educational and Research Institute of Law of the Interregional Academy of Personnel Management.

Zhukova Iryna Vitaliivna – Candidate of Science in Public Administration, Associate Professor, Vice-Rector for Research at the University of New Technologies, Deputy Director from the Educational Work of the Educational and Scientific Institute of Management and Psychology of the State Institution of Higher Education UNIVERSITY OF EDUCATIONAL MANAGEMENT.

Members of the editorial board of Public Administration:

1. **Akimova Lyudmyla Mykolayivna**, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Honored Worker of Education of Ukraine, Professor of the Department of Finance and Economic Security of the National University of Water Management and Nature Management.

2. **Valyukh Andriy Mykolayovych**, Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Public Administration of Documentation and Information Activity of the National University of Water Management and Nature Management.

3. **Vorotin Valeriy Yevhenovych**, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Head of the Department of Complex Problems of State-Building of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine.

4. **Gurkovsky Volodymyr Ihorovych**, Doctor of Science in Public Administration, Senior Researcher, First Deputy Director of the Center for Public Administration Problems.

5. **Kislov Denys Vasyliovych**, Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Academician of the Ukrainian Academy of Sciences, Academician of the National Academy of Sciences of Higher Education of Ukraine, Professor of the Department of Public Administration of the Interregional Academy of Personnel Management.

6. **Krynchna Iryna Petrovna**, Doctor of Science in Public Administration, Professor.

7. **Tomasz Michalski**, Doctor of Science, Associate Professor of the Department of Geography of Regional Development, University of Gdańsk, Gdańsk, Poland.

8. **Motrenko Tymofii Valentinovich**, Professor of the Department of Public Administration of the Interregional Academy of Personnel Management, Doctor of Philosophy, Professor, Academician of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine.

9. **Novak-Kalyaeva Larysa Mykolayivna**, Doctor of Science in Public Administration, Professor.

10. **Orlova Natalia Sergeevna**, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of Public Administration and Administration of Kyiv National University of Trade and Economics.

11. **Ryabtsev Hennadiy Leonidovych**, Doctor of Science in Public Administration, Candidate of Technical Sciences, Professor, Professor of Kyiv-Mohyla School of Government, Chief Researcher of the National Institute for Strategic Studies, Director of Special Projects of the Psyche Scientific and Technical Center, Member of the Expert Council of the Ministry of Energy of Ukraine, member of the Committee on Economic Competition Development of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine, expert of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education.

12. **Strelbytsky Mykola Pavlovych**, Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of National Security of the Educational and Scientific Institute of Law named after Prince Volodymyr the Great PJSC "Interregional Academy of Personnel Management".

13. **Surai Inna Gennadiyivna**, Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor.

14. **Tymoschuk Lilia Pavlivna**, Candidate of Economic Sciences, Scientific Secretary of the Research Center for Forensic Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine, forensic expert, appraiser.

15. **Khadzhiradeva Svitlana Kostiantynivna**, Doctor of Science in Public Administration, Professor,

Deputy Director of the Ukrainian School of Government – Head of the Center for Evaluation of Candidates for Civil Service Positions.

16. Yakymchuk Alina Yuriyivna, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Public Administration, Documentation and Information Activity of the National University of Water Management and Nature Management.

Members of the editorial board:

18. Barabash Yuriy Hryhorovych, Doctor of Law, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Vice-Rector for Academic Affairs of the National Law University named after Yaroslav the Wise.

19. Batanov Oleksandr Vasyliovych, Doctor of Law, Professor, Leading Researcher of the Department of Constitutional Law and Local Self-Government of the Institute of State and Law named after VM Koretsky NAS of Ukraine.

20. Bernazyuk Jan Oleksandrovych, Doctor of Law (constitutional law; municipal law), Professor of the Department of Constitutional and International Law, Honored Lawyer of Ukraine, Professor of the Department of Tavriya National University. VI Vernadsky.

21. Vechorek Leszyk, habilitated doctor, associate professor, head of the Department of Criminal Law, Criminology and Criminology, Department of Law and Social Sciences, Jan Kokhanowski University in Kielce (Poland).

22. Kaidashev Roman Petrovich, Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Administrative, Financial and Banking Law of the Educational and Scientific Institute of Law named after Prince Volodymyr the Great PJSC "Interregional Academy of Personnel Management".

23. Kisly Anatoliy Mykhailovych, Doctor of Law, Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of Law named after Prince Volodymyr the Great of PJSC "Interregional Academy of Personnel Management".

24. Kovalenko Valentyn Vasyliovych, Doctor of Law, Professor, Leading Researcher of the Copyright and Related Rights Sector of the Laboratory of Copyright and Information Technologies of the Research Center for Forensic Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine.

25. Kozachenko Oleksandr Ivanovych, Candidate of Law, Senior Researcher, Professor of the Department of Security Management, Law Enforcement and Anti-Corruption Activities of the Interregional Academy of Personnel Management.

26. Kravchuk Volodymyr Mykolayovych, Doctor of Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Constitutional, Administrative and International Law of Volyn National University named after Lesya Ukrainka.

17. Yarovoy Tikhon Sergeevich, Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Administration of the Interregional Academy of Personnel Management.

27. Nesterovych Volodymyr Fedorovych, Doctor of Law, Associate Professor, Head of the Department of State and Legal Disciplines of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko.

28. Nicholas Schmitt, PhD, senior researcher at the Institute of Federalism, University of Friborg (Switzerland).

29. Skrypniuk Oleksandr Vasyliovych, Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Deputy Director of the Institute of State and Law. V.M. Koretsky NAS of Ukraine.

30. Sopilko Iryna Mykolayivna, Doctor of Law, Professor, Excellence in Education of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Dean of the Faculty of Law of the National Aviation University.

31. Spryszak Kamil, Doctor habilitatis in legal sciences (DrHb), professor of the Department of Law and Social Sciences at the Jan Kochanowski University in Kielce, Poland.

32. Strelbytska Lilia Mykolayivna, Doctor of Law, Professor, Honored Worker of Education of Ukraine, Head of the Department of Civil Law Disciplines of the National Academy of Security Service of Ukraine.

33. Titko Anna Vasylivna, Candidate of Law, Leading Researcher of the National Academy of Internal Affairs.

34. Jablonska-Bonsa Jolanta, Professor, Doctor of Law, Head of the Department of Theory, Philosophy and History of Law of the Leon Kozminski Academy in Warsaw, Editor-in-Chief of the journal Critique of Law (Poland).

35. Yanchuk Artem Oleksandrovych, Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Adviser to the First Deputy Chairman of the Verkhovna Rada of Ukraine.

36. Yaskrenia Jerzy, Professor, Doctor Habilitated (Dr Hab), Dean of the Faculty of Law and Social Sciences, University. Jan Kokhanowski in Kielce, Head of the Department of Constitutional, European and International Public Law, Vice-President of the Board of the Polish Society of Constitutional Law, Speaker of the Society of Polish Parliamentarians, Member of the Board of the European Society of Former Parliamentarians (FP-AP) in Paris (Poland).

Державотворення і правотворення

**Стефанчук Руслан Олексійович,
Янчук Артем Олександрович**
Інституціоналізація конституційних
функцій Верховної Ради України як
передумова перезаснування
Основного Закону України..... 10

Правосуддя та судоустрій

Берназюк Ян Олександрович
Поняття зловживання
процесуальними правами в
адміністративному судочинстві
та його вплив на довіру до судової
гілки влади 23

Печенкін Ігор Віталійович
Вдосконалення правового
регулювання оскарження сервісної
діяльності органів публічної влади:
міжнародний досвід для України... 40

Юхимюк Ольга Михайлівна
Сумління (сумлінність) судді
в міжнародному та національному
праві 57

Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності

**Федоренко Владислав Леонідович,
Скрипнюк Олександр Васильович,
Фоя Оксана Анатоліївна,
Чабанець Тетяна Миколаївна**
Питання ідентифікації позначень,
що використовуються для
індивідуалізації товарів, послуг
та учасників цивільного обороту,
та які є об'єктами порівняння
при проведенні експертного
дослідження торговельних марок... 67

**Кривоножко Галина Євгенівна,
Заїкіна Тетяна Василівна**

Значення даних опитувальних
аркушів під час виконання
експертних досліджень та проведення
розрахунків трудомісткості
створення програмних продуктів
на основі моделі СОСОМО II..... 96

**Томачинський Сергій Миколайович,
Ковальова Наталія Миколаївна,
Адлер Олександр Григорович**

Штучний інтелект, як винахідник:
стан, проблеми, перспективи
розвитку 103

Криміналістика і судова експертиза

**Архіпов Віктор Віталійович,
Артюх Тетяна Миколаївна,
Ягелюк Світлана**
Електроенергія як специфічний
товар у судовій товарознавчій
експертизі 111

Питання публічного права

Шкляр Іванна Володимирівна
Форми реалізації права людини
на медичну допомогу
із застосуванням трансплантації... 125

Питання приватного права

**Ратушина Богдана Петрівна,
Чабан Олена Михайлівна**
Визнання права власності як спосіб
захисту цивільних прав 132

Сучасні технології управління в державі

**Довженко Валентина Анатоліївна,
Марченко Єлизавета Леонідівна**

Удосконалення державної системи
управління інтелектуальною
власністю як основи формування
інноваційної моделі розвитку
України 139

Тур Ірина Юріївна

Державне управління соціальним
захистом осіб непрацездатного
віку 161

Чень Сюй

Аналіз основних напрямів розвитку
державної екологічної політики
розвинених держав світу 169

Функціонування і розвиток механізмів державного управління

Іщук Андрій Миколайович

Публічно-управлінські функції у
системі пенсійного забезпечення:
поняття та види 152

Чень Сюй,

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії Міжрегіональної Академії управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: + 86(15)373-560-285, email: xingshangyoudao@163.com, <https://orcid.org/0000-0002-1759-9940>

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИНЕНИХ ДЕРЖАВ СВІТУ

Анотація. У публікації здійснено аналіз основних напрямів розвитку державної екологічної політики розвинених держав світу. Аргументовано, що Політика Європейського співтовариства щодо екологічного середовища включає такі елементи: сучасні та майбутні екологічні проблеми, теорії безпеки, дискурси сучасної екологічної політики тощо.

Зазначено, що орієнтири розвитку державної екологічної політики розвинених держав світу походять від цілей екологічної політики ЄС. До них, зокрема, варто віднести: захист навколишнього середовища; охорона здоров'я людей; раціональне використання природних ресурсів; сприяння міжнародному екологічному співробітництву.

Доведено, що до ключових викликів екобезпеки 21 сторіччя віднесено такі фактори, як: зростання населення світу, конкуренція за природні ресурси, вплив на безпеку НС тощо. У 2019 році було проведено Мюнхенську конференцію з питань безпеки, де дану загрозу було визнано де-факто. Пізніше, аналогічні дані були висвітлені на конференції з питань планетарної безпеки в місті Гаага.

Обґрунтовано, що проактивне налаштування держав-членів ЄС на боротьбу із екологічними викликами виявляється в успішній боротьбі деяких країн із змінами клімату (Нідерланди, Німеччина, Швейцарія). Зміни у кліматі та НС зазначені держави пов'язують із глобальним порядком денним в області природної безпеки. До того ж, Інтерпол у 2017 році опублікував Стратегію забезпечення безпеки НС на 2017-2020 рр. Документом було наголошено на необхідності контролю за змінами екосистем, ландшафтів та суспільства. Поміж тим, потрібним для Європейського співтовариства у перспективі є недопущення «катастрофічних» змін нахталт підсилення засух та підвищення рівня моря. Іншими аспектами моніторингу НС, на які варто звертати увагу, Інтерпол називає перевірку засобів для існування, ресурсної доступності та продовольчої безпеки.

Ключові слова: державна екологічна політика, Європейське співтовариство, деградація екосистеми, Європейський зелений курс, стратегічне прогнозування кліматичних змін.

Chen Xu,

higher education seeker of th Doctor of Philosophy of the Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, st. Frometivska, 2, tel .: + 86 (15) 373-560-285, email: xingshangyoudao@163.com, <https://orcid.org/0000-0002-1759-9940>

ANALYSIS OF THE MAIN DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF THE STATE ENVIRONMENTAL POLICY OF THE DEVELOPED COUNTRIES OF THE WORLD

Abstract. The publication analyzes the main directions of development of state environmental policy of developed countries. It is argued that the European Community's policy on the environment includes the following elements: current and future environmental problems, security theories, discourses of modern environmental policy and more.

It is noted that the guidelines for the development of state environmental policy of developed countries come from the goals of EU environmental policy. These include, in particular: environmental protection; human health; rational use of natural resources; promotion of international environmental cooperation.

It is proved that the key challenges of ecological security of the 21st century include such factors as: world population growth, competition for natural resources, impact on emergency safety, etc. In 2019, the Munich Security Conference was held, where the threat was recognized de facto. Later, similar data were covered at a conference on planetary security in The Hague.

It is substantiated that the proactive attitude of EU member states to combat environmental challenges is reflected in the successful fight against climate change in some countries (Netherlands, Germany, Switzerland). These countries associate climate change and emergencies with the global natural security agenda. In addition, in 2017, Interpol published the Emergency Security Strategy for 2017-2020. The document stressed the need to monitor changes in ecosystems, landscapes and society. Meanwhile, what is needed for the European Community in the long run is to prevent «catastrophic» changes such as increasing droughts and rising sea levels. Other aspects of emergency monitoring that Interpol calls attention to are the verification of livelihoods, resource availability and food security.

Key words: state ecological policy, European community, ecosystem degradation, European.

Постановка проблеми. Людство ніколи не зупиняється в своєму розвитку, воно постійно піддається впливу новітніх технологій, досягнень науки та нових відкриттів. Проте, часто це стає початком зародження різних регресивних процесів, які несуть масштабний руйнівний вплив на екологію та людство загалом. На сьогодні ЄС як співтовариство розуміє кліматичну загрозу та гостру необхідність колективного реагування для боротьби з майбутніми негативними наслідками екологічних змін. У Висновках з питань безпеки та оборони (Conclusions on Security and Defence) від 17.06.2020 року Рада ЄС запропонувала Високому представникові ЄС з із закордонних справ та безпекової політики Ж. Борелю створити передумови для тісного діалогу із Єврокомісією та Європейським оборонним агентством (EDA). Мета – втілення масиву короткострокових, середньострокових та довгострокових програм для нівелювання негативних кліматичних змін та екологічної безпеки. Участь усіх держав-членів ЄС у даному процесі – обов'язкова [1]. Саме тому, у розрізі здійснення комплексного аналізу основних напрямів розвитку державної екологічної політики розвинених держав світу доцільним є зупинитися на аналізі базових концепцій екологічної політики, що застосовується у країнах-членах Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі дослідження розвитку державної екологічної політики у Європейському співтоваристві було використано праці зарубіжних та українських вчених, серед яких Девіс Н., Домбровська А., Килимник І., Кучарський А., Нодірхонова Н., Прем К., Рассел Т. та ін. На основі їх публікацій та законодавчих положень було зроблено відповідні висновки щодо рекомендацій ЄС з питань підвищення ефективного використання природних ресурсів

за рахунок переходу до «чистої» економіки замкненого циклу та зупинення негативних екокліматичних змін, зменшення відсотку забруднення НС та відновлення аспектів біорозмаїття.

Мета статті. Метою цієї статті є здійснення аналізу основних напрямів розвитку державної екологічної політики розвинених держав світу.

Виклад основного матеріалу.

Політика Європейського співтовариства щодо екологічного середовища зазвичай включає такі елементи: сучасні та майбутні екологічні проблеми, теорії безпеки, дискурси сучасної екологічної політики тощо.

Потрібно зазначити, що орієнтири розвитку державної екологічної політики розвинених держав світу походять від цілей екологічної політики ЄС. До них, зокрема, варто віднести: захист навколишнього середовища; охорона здоров'я людей; раціональне використання природних ресурсів; сприяння міжнародному екологічному співробітництву.

Важливим елементом державної політики Європейського Союзу в екологічній галузі стало включення зміни клімату до стратегічного рівня безпеки у 2008 році. Першим представником ЄС із зовнішньої політики, який запровадив подібні зміни став Х. Солана [2].

Після цього у еколого-політичному влаштуванні Європейського співтовариства почали відбуватися управлінсько-стратегічні зміни. Наприклад, особливості діяльності Європейського співтовариства у сфері захисту навколишнього середовища почали проявлятися через: сумісні екологічні ініціативи ЄС та держав-членів; нерозривний зв'язок екологічної діяльності ЄС з іншими напрямками інтеграції; «дуалізм компетенції», за допомогою якого досягаються цілі екологічної політики ЄС та окремо – цілі підтримки функціонування внутрішнього ринку.

Необхідно зауважити, що розвиток державної екологічної політики у Європейському співтоваристві ґрунтується на загальній підтримці таких ідеологій як: забезпечення права на сприятливе навколишнє природне середовище (як фундаментальне екологічне право); екологічні права щодо гарантій реалізації та захисту фундаментального екологічного права; конституційні та інші права, що поєднуються із екологічними. Зазначені ініціативи координуються, контролюються та спрямовуються Радою Європи [3].

Окрім того, досить застосовним та логічним буде звернути увагу на політичний досвід Сполучених Штатів Америки щодо розвитку державної екологічної політики. За часів президентства Б. Клінтона було запроваджено декілька «політик» екологічної безпеки. Перша з них – фінансування для вирішення питань екологічної безпеки, друга – затвердження посади «замісник міністра оборони з питань екологічної безпеки». За ініціативою президента США також було створено Раду євроатлантичного партнерства (РЕАП). Продовження подібної політики Європейським Союзом відбулося відносно нещодавно – на це вплинула ініціатива Х. Солани [4].

Нещодавно, у 2016 році, Радою ЄС було анонсовано розробку нового інструменту безпеки та захисту – Стратегічного компасу. Окрім цього, на виконання даної Стратегії створено Глобальну стратегію ЄС 2016 року. Зазначеним документом пропонується забезпечити належне політичне керівництво екологічної безпеки на території Союзу, а, також, підвищення її операційної ефективності, стійкості та можливостей [5].

На продовження розвитку державної екологічної політики, у 2020 році Центром розвідки та ситуацій ЄС було підготовано аналіз екологічних за-

гроз. У якості ідеологічного підтвердження даної ініціативи, у 2021 році Європейська служба зовнішніх зв'язків створила оглядовий документ щодо стану екологічної безпеки. На переконання Ради Європи, два зазначених документи повинні здійснити вклад у стратегічний діалог між країнами-членами ЄС [6].

Необхідно зазначити, що, відповідно до даних Інституту досліджень безпеки ЄС, опублікованих у 2019 році, зміна клімату – найбільш ймовірна тенденція, котра визначатиме подальшу еволюцію місій та операцій ЄС щодо Загальної державної політики безпеки та оборони (CSDP) на найближче десятиріччя. Дипломати та офіційні представники (науковці, дослідники) Європейського Союзу, що опікуються проблемами кліматичної безпеки (так зване «Епістемологічне співтовариство з питань кліматичної безпеки»), докладають зусиль для втілення екологічної політики Європейського співтовариства у дійсність [7].

Науковий світ схиляється до думки, що головною перевагою Європейського Союзу щодо втілення орієнтирів розвитку державної екологічної безпеки є його політико-правовий інструментарій. Це означає, що перспектива контролю за виконанням нормативів НС у Європі повинна базуватися на таких принципах: моніторинг питань екологічної безпеки агентствами ЄС та державами-членами; пропагування культури екологічної безпеки; виявлення загроз та підвалин покращення екологічних нормативів на території держав-членів Європейського співтовариства тощо.

Потрібно наголосити, що Радою Європи та Європейським парламентом на часі висувається так звана «тріада екологічної стабільності», що включає у себе такі елементи як: сумісне стратегічне бачення країн-членів ЄС по відношенню до екологічних загроз (подібний підхід має призвести до точ-

ного політико-стратегічного керівництва, що може бути перепрофільовано у операційно-опційні можливості безпеки Союзу); формування більш чітких рамок безпеки ЄС щодо кіберпростору, тероризму та космосу; формування загального розуміння екологічних загроз на національному, європейському та міжнародному рівнях тощо [8].

Іншим органом, що є відповідальним за розвиток державної екологічної політики у країнах-членах Європейського Союзу, є Агенція екологічної безпеки, що складається із екологічних аналітиків та вчених у області екологічної безпеки. Відтак, створення профільних установ у даній галузі свідчить про майбутнє (гіпотетичне) акцентування уваги на екологічних аспектах безпеки ЄС [9].

Доцільним буде також згадати Рішення Ради ЄС 10048/19 від 06.2019 р., у якому підкреслювалось значення екологічних проблем та змін клімату для безпеки та оборони. Крім цього, державам-членам Єврокомісії, Європейській службі зовнішніх зв'язків та Європейському оборонному агентству було запропоновано розробити конкретні оборонні рішення щодо гіпотетичних кліматичних змін у майбутньому. Через це, Європейське співтовариство активно форсує проведення дослідницьких програм у даній області: це допоможе зрозуміти, яким чином Єврокомісія, Європарламент та Рада ЄС вирішуватимуть проблему екобезпеки у перспективі. Відтак, фінансування зазначених програм – віховий підхід, який допоможе прискорити процеси економіко-політичного сприйняття подібної проблематики [10].

Відмічу, що в жовтні 2020 року Верховний Представник Союзу з питань Зовнішніх Справ та Політики Безпеки та одночасно Віце-Президент Єврокомісії, Ж. Борель зазначив, що «ЄС повинна вивчити мову влади (управ-

ління)». Це означає, що майбутні звершення у владно-урядовому апараті країн-членів Європейського Союзу повинні відзначатися ліберальним прагматизмом. Єдина поправка – подібна концепція повинна стосуватися усіх сфер політично-управлінського життя. До останніх належить процес розвитку екологічних орієнтирів у Європі [11].

Іншим нормативом, на який звертає увагу Європейське співтовариство у контексті розвитку політики екобезпеки, є розвиток потенціалу енергоефективності технологій. Окрім цього, відбувається акцент на зниженні попиту на енергію та підвищенні енергетичної сталості збройних сил та інфраструктури на території Європи. Знову-таки, наголошується на необхідності реалізації Загальної політики безпеки та оборони (CSDP) задля зменшення рівня згубного впливу вуглецевого та екологічного сліду оборонного сектору на екологічний статус Союзу загалом.

У таблиці 1 систематизовані віхові концепти розвитку державної екологічної політики у ЄС.

Висновки. Враховуючи вищевикладені результати дослідження можна стверджувати, що розбудова екологічної політики та її відновлення – не просто необхідність, а потреба часу для Європейського співтовариства. Науковий світ у період 2010-2020 рр. неодноразово відзначав, що екорєформи Союзу знаходились у стагнації: «піонери» НС втратили лідерство та не бажають його повертати; екологічна дипломатія ЄС більше не є актуальною; є ознаки призупинення екологічних амбіцій або навіть їх обернення до вихідної точки. Через це, формування стратегії впливу та боротьби із екологічними загрозами – питання номер один для Єврокомісії, Ради Європи та Європарламенту. Таким чином відбувається індикація профпридатності урядово-управлінського апарату [12].

Віхові концепти розвитку державної екологічної політики у ЄС

Положення екологічної політики держав ЄС	Концептуальне втілення приписів на практиці
Визначення цілей екологічної політики Союзу на нормативно-виконавчому рівні	Реалізація концепту через призму захисту навколишнього середовища; охорони здоров'я людей; раціонального використання природних ресурсів; сприяння міжнародному екологічному співробітництву
Ідеологічні основи екологічної політики країн-членів ЄС	Засадниче слідування: забезпеченню права на сприятливе навколишнє природне середовище; екологічним правам щодо гарантій реалізації та захисту фундаментального екологічного права; конституційним правам, що походять від екологічних тощо
Стратегічне планування екобезпеки країнами Союзу	Впровадження Стратегічного компасу та Глобальної стратегії ЄС 2016 р. Забезпечення політичного керівництва, підвищення операційної ефективності, стійкості та можливостей екологічної безпеки на території країн Європи
«Тріада екологічної стабільності» від Ради Європи та Європарламенту	Сумісне стратегічне бачення країн-членів ЄС по відношенню до екологічних загроз; встановлення рамок безпеки ЄС щодо кіберпростору, тероризму та космосу; загальне розуміння екологічних загроз на національному, європейському та міжнародному рівнях тощо
Функціонування Агенції екологічної безпеки як превентивного державно-управлінського органу	Формування державної екологічної політики ЄС, застосування напрацювань екологічних аналітиків та вчених у зазначеній області

Іншим владним питанням, що розглядається ЄС у якості обов'язковості усунення, є недосконалість нормативного проектування. Колізійність законодавства, поєднана із політичною кризою 2009 року, створила передумови для «кризового ефекту», що виявився у зменшенні кількості висунутих ЄС екологічних законів та бажанні реновації законодавства Союзу. Як наслідок, Європейським співтовариством було створено такі ініціативи, як преференції з питань дерегулюван-

ня екологічних ситуацій; збільшення різноманіття членів ЄС; зрілість *acquis communautaire* (Acquis Співтовариства – Надбання товариства) тощо. Мета – комплексне сприяння безпеці у галузі екології на території Європи [13; 14; 15].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Council Conclusions on Security and Defence : GS of the Council, 17.06. 2020 // Council of the EU // Режим доступу : <https://www.consilium.europa.eu/media/44521/st08910-en20.pdf>

2. Environmental Security and the EU Strategic Compass : realizing Solana`s Vision // by D. Kantemnidis (Friends of Europe), 2021 // Режим доступу : <https://www.friendsofeurope.org/insights/environmental-security-and-the-eu-strategic-compass-realizing-solanas-vision/>

3. Linking Europe`s Environmental and Security Agendas : What next for the new European Commission // Institute for European Environmental Policy, 2019 // Режим доступу : <https://ieep.eu/news/linking-europe-s-environmental-and-security-agendas-what-next-for-the-new-european-commission>

4. The U. S. Government Approach to Environmental Security (Focus on Campaign Activities) // by G. E. Katsos, 2018 // Режим доступу : https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/Interorganizational_Documents/jfq89_usg_environmental_security.pdf?ver=2019-03-25-162412-933

5. The EU`s Strategic Compass and Its Four Baskets : DGAP Report, 11.11.2020 // Режим доступу : <https://dgap.org/en/research/publications/eus-strategic-compass-and-its-four-baskets>

6. From Self-Doubt to Self-Assurance : The European External Action Service as the indispensable support for a geopolitical EU // Friedrich Ebert Stiftung, 2021 // Режим доступу : https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2021/01/TFR_EEAS-2_0-From-self-doubt-to-self-assurance.pdf

7. European Union Institute for Security Studies : Annual Report, 2019 // Режим доступу : https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/AR_2019_online_0.pdf

8. The EU and Climate Security : Toward Ecological Diplomacy // by Carnegie

Europe, 12. 07.2021 // Режим доступу : <https://carnegieeurope.eu/2021/07/12/eu-and-climate-security-toward-ecological-diplomacy-pub-84873>

9. What you want to know: Climate and environmental protection in the EU, 29.09.2020 // by EU2020 // Режим доступу : <https://www.eu2020.de/eu2020-en/news/article/climate-and-environmental-protection-in-the-european-union/2398642>

10. Council Conclusions on Security and Defence in the context of the EU Global Strategy -- Coherence / Decision 10048/19 from 2019 // Режим доступу : [http://europeanmemoranda.cabinetoffice.gov.uk/files/2019/07/Explanatory_Memorandum_for_EU_Legislation_001_\(1\).pdf](http://europeanmemoranda.cabinetoffice.gov.uk/files/2019/07/Explanatory_Memorandum_for_EU_Legislation_001_(1).pdf)

11. Towards a climate-proof security and defence policy : a roadmap for EU action, 11.12. 2020 // EU External Action Service // Режим доступу : https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/90320/towards-climate-proof-security-and-defence-policy-roadmap-eu-action_en

12. EU environmental policy in times of crisis : by C. Burns, from 11.01. 2019 // Режим доступу : <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13501763.2018.1561741>

13. The EU in International Climate Change Politics : Still taking a lead? : by R. Wurzel, J. Connelly and D. Liefferink // Routledge (London & NY), 2017. -- 336 p. -- p. 72-73.

14. Chaplai I. PUBLIC-CIVIL COMMUNICATION – IMPORTANT PART OF PREPARATION AND ADOPTION OF GOVERNMENT-MANAGERIAL DECISIONS // Публічне урядування. – 2017. – №5 (10) – грудень 2017. – С. 268-274.

15. Zhukova I.V., Romanenko E. Peculiarities of cooperation of the European Union in the framework of partnership civil society development programs *Public management*. 2020. -№ 2 (22) – March 2020. – pp. 191-201.

REFERENCES:

1. Council Conclusions on Security and Defence : GS of the Council, 17.06. 2020 // Council of the EU // Режим доступу : <https://www.consilium.europa.eu/media/44521/st08910-en20.pdf>
2. Environmental Security and the EU Strategic Compass : realizing Solana`s Vision // by D. Kantemnidis (Friends of Europe), 2021 // Режим доступу : <https://www.friendsofeurope.org/insights/environmental-security-and-the-eu-strategic-compass-realizing-solanas-vision/>
3. Linking Europe`s Environmental and Security Agendas : What next for the new European Commission // Institute for European Environmental Policy, 2019 // Режим доступу : <https://ieep.eu/news/linking-europe-s-environmental-and-security-agendas-what-next-for-the-new-european-commission>
4. The U. S. Government Approach to Environmental Security (Focus on Campaign Activities) // by G. E. Katsos, 2018 // Режим доступу : https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/Interorganizational_Documents/jfq89_usg_environmental_security.pdf?ver=2019-03-25-162412-933
5. The EU`s Strategic Compass and Its Four Baskets : DGAP Report, 11.11.2020 // Режим доступу : <https://dgap.org/en/research/publications/eus-strategic-compass-and-its-four-baskets>
6. From Self-Doubt to Self-Assurance : The European External Action Service as the indispensable support for a geopolitical EU // Friedrich Ebert Stiftung, 2021 // Режим доступу : https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2021/01/TFR_EEAS-2_0-From-self-doubt-to-self-assurance.pdf
7. European Union Institute for Security Studies : Annual Report, 2019 // Режим доступу : https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/AR_2019_online_0.pdf
8. The EU and Climate Security : Toward Ecological Diplomacy // by Carnegie Europe, 12. 07.2021 // Режим доступу : <https://carnegieeurope.eu/2021/07/12/eu-and-climate-security-toward-ecological-diplomacy-pub-84873>
9. What you want to know: Climate and environmental protection in the EU, 29.09.2020 // by EU2020 // Режим доступу : <https://www.eu2020.de/eu2020-en/news/article/climate-and-environmental-protection-in-the-european-union/2398642>
10. Council Conclusions on Security and Defence in the context of the EU Global Strategy -- Coherence / Decision 10048/19 from 2019 // Режим доступу : [http://europeanmemoranda.cabinetoffice.gov.uk/files/2019/07/Explanatory_Memorandum_for_EU_Legislation_001_\(1\).pdf](http://europeanmemoranda.cabinetoffice.gov.uk/files/2019/07/Explanatory_Memorandum_for_EU_Legislation_001_(1).pdf)
11. Towards a climate-proof security and defence policy : a roadmap for EU action, 11.12. 2020 // EU External Action Service // Режим доступу : https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/90320/towards-climate-proof-security-and-defence-policy-roadmap-eu-action_en
12. EU environmental policy in times of crisis : by C. Burns, from 11.01. 2019 // Режим доступу : <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13501763.2018.1561741>
13. The EU in International Climate Change Politics : Still taking a lead? : by R. Wurzel, J. Connelly and D. Liefferink // Routledge (London & NY), 2017. -- 336 p. -- p. 72-73.
14. Chaplai I. PUBLIC-CIVIL COMMUNICATION – IMPORTANT PART OF PREPARATION AND ADOPTION OF GOVERNMENT-MANAGERIAL DECISIONS // Публічне урядування. – 2017. – №5 (10) – грудень 2017. – С. 268-274.
15. Zhukova I.V., Romanenko E. Peculiarities of cooperation of the European Union in the framework of partnership civil society development programs *Public management*. 2020. -№ 2 (22) – March 2020. – pp. 191-201.